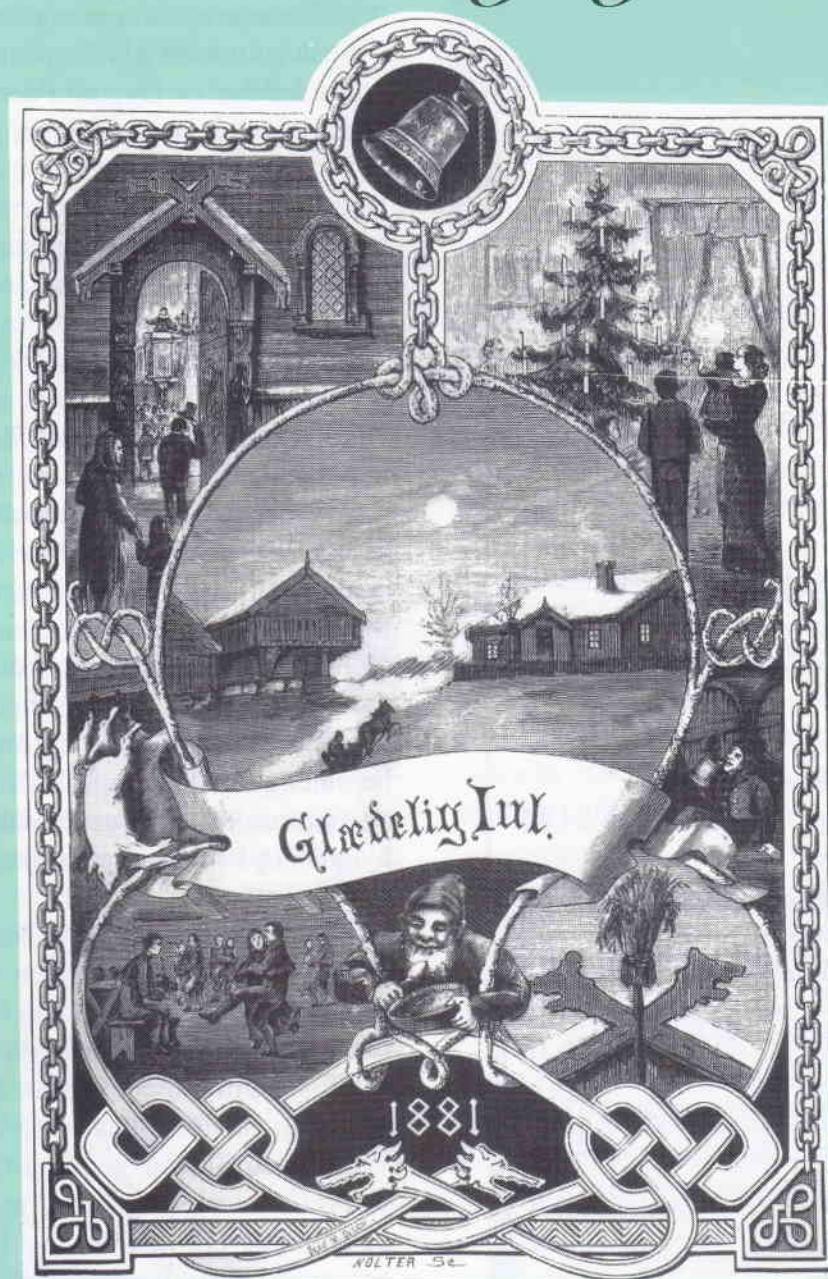

NR. 2 - 1998

17. ÅRGANG

Historielagsnytt

Redaksjonen ønsker alle våre lesere en riktig god jul!

Innholdsfortegnelse

Formann har ordet	S. 2 - 3
Jernaldergraven på Tolerudåsen.	S. 3
Grendehuset Alles vel	S. 4
Vestskogen - veg og stiskilting	S. 4
Lillemor Borge 90 år	S. 4
Lillemor Borges kåseri	S. 5 - 9
Kommentar til Lillemor Borge	S. 9
Ansten Johansen	S. 10 - 11
Skoleplan anno 1892	S. 12 - 14
Julen	S. 14 - 15

Foto: Reidar Halden

Kilde til julehistorien og illustrasjonene:
«Den Store Juleboken for hele familien»
av Anne-Lise Mellbye på Gyldendal Norsk
Forlag i 1981.

Forside illustrasjonen er også hentet fra
denne boka.

Grupper i Skoger Historielag

Skoger Bygdesamlinger:

Jørgen Borge tlf.: 32 88 54 46

Skoger Gamle Kirke:

Jean Lorange tlf.: 32 88 43 03

Fotogruppe og Gotiskgruppe:

Aase Tandberg tlf.: 32 89 18 73

Teatergruppa:

Karin Johansen tlf.: 32 80 06 18

Sti- og skiltgruppa:

Hans Halden tlf.: 32 88 40 57

Redaksjonskomité:

Jens Brekke tlf.: 32 80 05 20

Odd Steen tlf.: 32 88 03 35

Hans Halden

Bjørn Eriksen

Anne Haugjord

Formannen har ordet

Året 1998 er på hell, og det hører med noen ord fra formannen om rikets tilstand. Det må kunne sies at året har vært aktivt med mange virksomheter. Gjengen på Rønnehue har hengt i og den 21. august hadde vi Rønnehuedag med ca. 100 mennesker. Det står noe igjen på arbeidet i 2. etasje og uthuset er påbegynt. Det er tydelig at gutta liker å holde på med sitt håndverk under ledelse av Øyvind Pedersen. Det var et vellykket arrangement og bør gjen-tas til neste år.

Drammen Folkebibliotek har sagt seg villig til å legge inn lokalhistoriske fotografier på PC og holder oss underrettet, men bevilgningen er begrenset og det tar sin tid. Rita P. Utengen som arbeider på biblioteket er ivrig og vil gjerne hjelpe oss.

Gotisk gruppe vil gjerne transkribere dokumenter fra 16-1700 tallet og må skaffe dokumentene fra Stats- og Riksarkivet. De er en aktiv gjeng som driver med liv og lyst sin virksomhet. De har en fin sosial kontakt, som nettopp er ideen bak det hele. Samtlige gleder seg til den faste kaffepause med kaker, kaffe og småprat.

Teatergruppen er i sving med et nærmest hemmelig stykke som vil bli oppført som en stor overraskelse ved given anledning. Også de hygger seg i hverandres selskap og pleier sosial virksomhet.

Vi har ikke klart å skaffe kontaktperson for bygdemuseet på Borge, men vil i første omgang utarbeide en oversikt og beskrivelse av de enkelte tingene som vi har. Målet er å utarbeide en brosjyre til museet vårt for å gjøre folk oppmerksom på virksomheten på Borge.

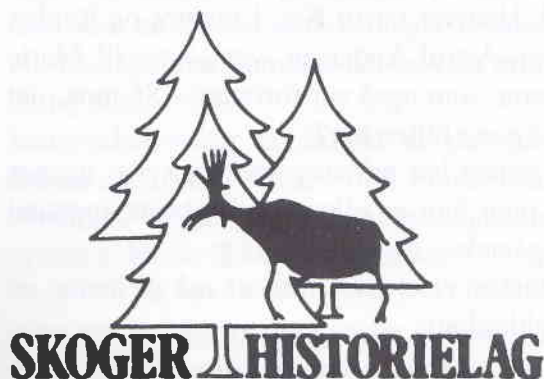
Vedrørende Skoger gamle kirke har det vært skrevet om «elendigheten» med råtne bjelker og bindingsverk i gavlen mot vest. Jeg har gått og sett på sakene og er langt fra så pessimistisk som avisen fremstiller saken. Siste reparasjon i gulv og gavl, ble utført ca. 1825 så en kan ikke vente noe annet. Riksantikvaren er i bildet og vil se til at arbeidet med reparasjoner skjer

etter hans linjer. Det vil sikkert ta lang tid, men vi vil følge opp så mye vi kan slik at vi kan fortsette vår omvisning til neste sommer.

Drammen kommune ved Galterud skole har satt igang noe de kaller «Bevegelse og glede» som er undervisning ute. I alt 5 foreninger ble invitert til møte på skolen og Historielaget var den eneste forening som møtte frem. Sekretæren og formannen fikk da anledning til å presentere laget og alle våre gjøremål og sa oss villig til samarbeide for å få yngre folk, det vil si, elever, interesserte i vår virksomhet. Konnerudgruvene ble også trukket inn i debatten og enkelte foretak må gjøres i forbindelse med større utfarter. Vi, på vår side gikk inn for mulig agitasjon blant elevene om historielag i alminnelighet og vårt lag i særdeleshet. Vi ønsker rekruttering av unge mennesker som kan holde virksomheten i gang. Enhver forening har opp- og nedgangs-tider, men vi kan vel si at Skoger Historielag har holdt høy aktivitet. Vi ønsker å fortelle om dette i planene for 25-års jubileet i år 2000. Styret har sendt ut i alt 35 brev til foretak i byen og ber om bidrag til å kunne utgi en gavebok med tema Verkselva fra Langmyr-dammen til Hanevaldsdammen, fra Konnerud til delet mellom Skoger og Sande. Klarer vi å skaffe midler til dette vil en egen redaksjonskomite sette igang arbeidet. Vi har erfarende folk til å hjelpe oss så vi håper på et godt resultat. Dette blir en sak som vi tar avgjørelse om på årsmøtet i april.

Ellers vil styret og formannen ønske samtlige medlemmer en god vinter, og en fredelig jul og et godt nytt år!

Jean Lorange

Jernaldergraven på Tolerudåsen

Historielagsnytt har tidligere omtalt dette gravfunnet, og skal bare få bekrefte at nå er stedet markert med skilt om **Fredet kulturminne**. Arkeologer omtaler funnet av steinlegningen som en sjelden type grav fra eldre jernalder, som vil si at graven kan være fra tiden før Kristi fødsel.

Ekspertene mener ellers at det må ha vært en høvding som er gravlagt på denne måten. Oftest ble disse gravene lagt på høydedrag for at den døde skulle ha god utsikt.

Til sammenligning kan denne grav ha vært mer enn 1000 år dengang Skoger gamle Kirke ble bygd, litt før år 1200.

Hans Halden

Grendehuset Alles Vel i Skoger

Etter en tids forhandlinger mellom Vestre Skogers Misjonsforening og Vestbygda Velforening, er det oppnådd enighet om at Alles Vel overdras til velforeningen for et mellomlegg partene ble enige om.

Vestbygda Velforening har dermed blitt huseier, og har i den anledning oppnevnt et husstyre som skal stå ansvarlig for den videre drift og virksomhet.

Velforeningen har til hensikt å leie ut huset til foreninger og selskapeligheter, fortrinnsvis i nærmiljøet.

Den økonomiske siden ved huskjøpet virker tilfredsstillende. Gavebrev, loppemarked og bingo, iverksatt av Grendehusets Venner, har gitt en god startkapital.

Dugnadsånden må også omtales som enestående, og allerede er påtrengende arbeid utført både ute og inne.

Den 5. november d.å. holdt velforeningen møte - nærmest å kalle generalforsamling - for å legge opp en framtidsplan. Motet sto også sterkt i invielsens tegn - som til alt overmål ble markert som et jubileum ettersom Alles Vel i år er 80 år!

Hans Halden

Vestskogen - veg- og stiskilting

Til dere som spør og venter på skiltede veger og stier må en beklage at det har gått noe sent med gjennomføringen av dette . Det skyldes flere omstendigheter, men la det bare være sagt at vi håper og tror at skiltene kommer på plass sommeren -99.

Skiltkomitéen

Lillemor Borge 90 år

En avholdt og kjent Skogerdame har rundet hele 90 år. Lillemor Borge fylte nemlig 90 år 21. november dette år - og redaksjonskomiteen i Historielagsnytt vil på egne og Skoger Historielags vegne - få gratulere med vel overstått dag.

Lillemor har vært en stor bidragsyter til Historie-lagsnytt, og vi (redaksjonen) og leserne har gledet oss over hennes innholdsrike og velformulerte innlegg.

Lillemor har ellers vært opptatt av både politikk og kultur. Hun har i andre fora gitt uttrykk for at hun er en dame med meningers mot. Dette får vi et skriftlig eksempel på i nedenstående kåseri om Skogerbygdas utvikling.

Lillemor er eidsskoging i 3. generasjon. Hun er datter av Konrad B. - som han oftest ble kalt. Han opprinnelige navn var Konrad Bendik Fjeld. Han var far til Kai, Lillemor og Reidar. Moren, Astrid Andersen, var søster til Marie Hamsun, som også var forfatter. - Så mon, det ligger noe i luften her?

I de senere har grå stær svekket synet hennes noe, men hun er ellers i aller beste forstand oppegående.

Nå ønsker vi at livet fortsatt må gi henne en god alderdom!

Redaksjonen

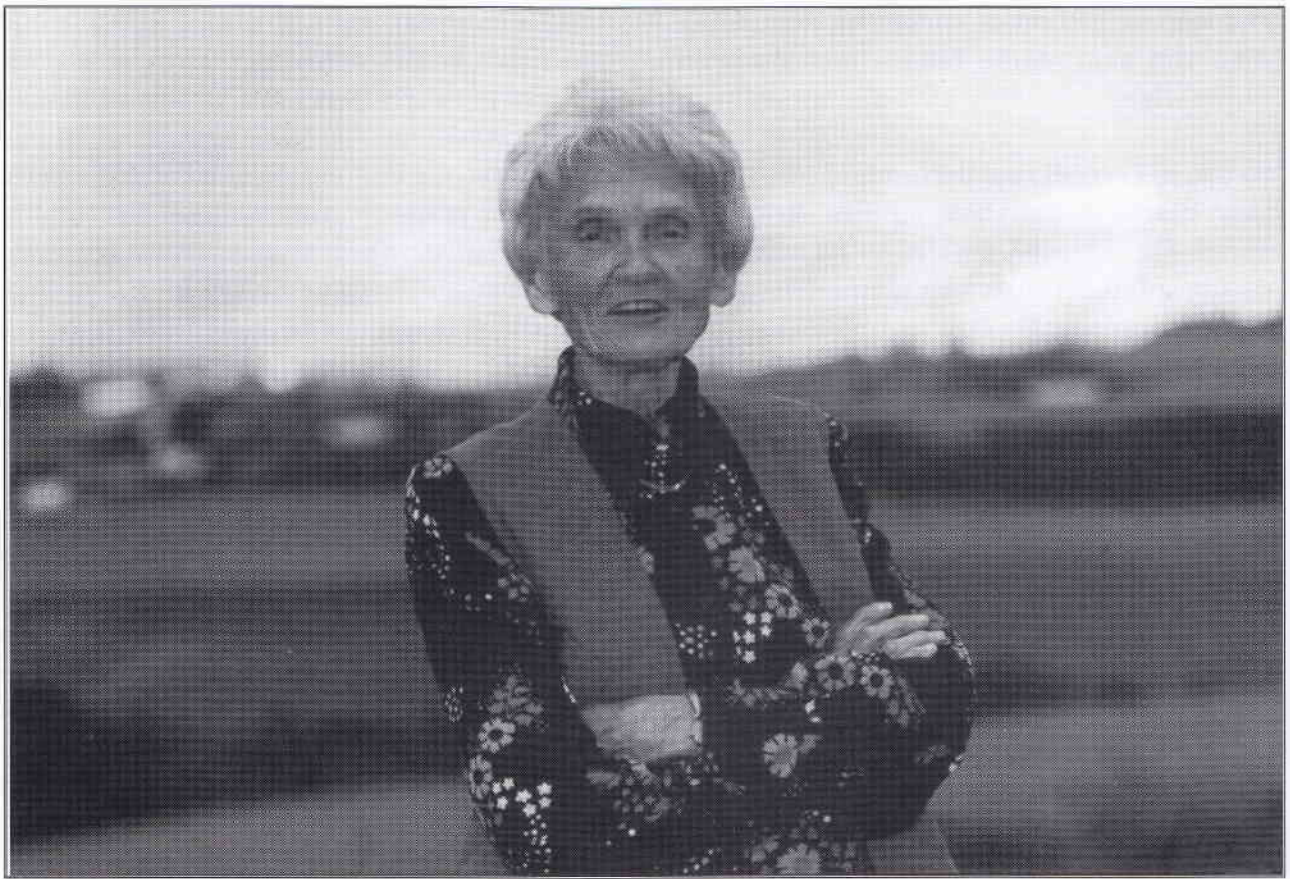

Foto: Reidar Halden, DT&BB

Skogerbygdas utvikling

Kåseri av Lillemor Borge

Da jeg ble spurt om jeg kunne tenke meg å delta med et kåseri på Olsokstevnet ved Skoger gamle kirke, var min umiddelbare reaksjon - **nei**. Slaget på Stiklestad har bare føyet seg inn i rekken av vikingenes herjinger i inn- og utland i min bevissthet. Jeg følte at jeg hadde lite å bidra med. Så fikk jeg vite at jeg slett ikke skulle utdype dramaet på Stiklestad, men som en av de eldste i Skoger fabulere litt om jeg ikke kan fremføre det selv på grunn av dårlig syn.

Statistikken viser at Skoger er det stedet i Buskerud fylke hvor folk lever lengst. Muligens er **det** årsaken til at sognepresten syntes vi burde få komme til orde.

Men det *er* Olsok, og jeg ville gjerne markere det, og tok frem leksikon og fant historikernes

tolkning av dagen.

Olsok hadde vært feiret i hele Nord-Europa lenge før kong Olav den helliges tid - Omkring år 1000 var interessen dalende. Straks etter Olavs død tok Gulatinget olsok opp igjen, og lovbestemte dagen til minne om hans død i slaget på Stiklestad.

Senere ble olsok utropt til kirkens festdag med offentlig flagging og kirkelig markering. Per Sivle har gjennom sitt dikt om slaget på Stiklestad dvelt ved Tord Foleson, dere har hørt det før, og mange av dere kan det utenat. Likevel ønsker jeg å ta det med som tankevekker før jeg går over til å snakke litt om utviklingen i bygda vår.

**Dei sto på Stiklestad samla til strid.
Den gamle og so den nye tid.**

**Det som skulle veksa - mot det som skulle
siga. Det som skulle falla - mot det som
skulle stiga.**

So dro dei sverdi i same stund.

**Den bjarte kong Olav og den grå Tore
Hund. Og hærropå dundre so jordi ho dir-
ra. Og spjoti dei suste - og pilane svirra.**

**Men so er det sagt at ein gasta kar -
Tord Foleson merke hans Olav bar -
Og denne Tord Foleson , honom me minnast
so lenge i Noreg merkesmenn finnast.**

**Då Tord han kjende han banesår fekk
der fram i striden med merke han gjekk -
Då støynde han stongi so hardt han kunde
i bakken ned - før han seig innunde.**

**Og gamle saga ho segjer so
at Tord han stupte, men merke det sto.
Og solleis må enno mannen gjera
skal framgangsmerke i Noreg han bera.**

**Mannen kan siga men merket det må
i Noreg si jord som på Stiklestad stå.
Og det er det store, og det er det glupe
at merket kan standa om mannen må stupe.**

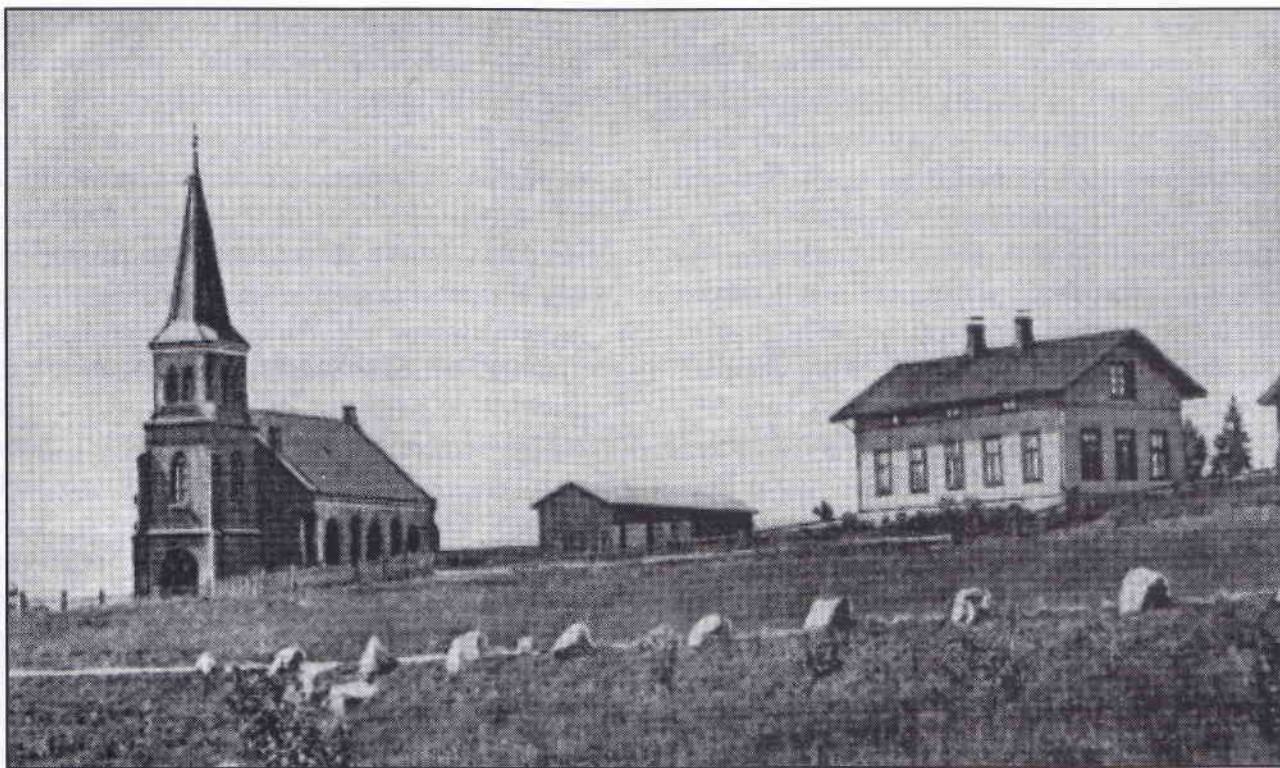
Budskapen i Per Sivles dikt er klart: I det øyeblikk du forstår at din tid som fanebærer er ute i den jobben du er satt til å forvalte, skal du sørge for at kongstanken lever videre. Det er aldri for sent å sette spor etter seg.

Da Skoger mistet status som hovedsogn i Skoger kommune, og ble en bydel i Drammen, fikk vi en stor oppgave. Vi skulle bevare bygda som et jordbruksområde, og være på vakt mot alt og alle som ligger lagelig til for hugg, E-18 og NSB deler bygda i to. Vi forstår nødvendigheten av at begge traséene trengte plass for fornyelse, og at det måtte gå utover Skoger. Det ble plass for fornyelse, og at det måtte gå utover Skoger. Det ble store strukturendringer og sår i naturen, ut- og innmark gikk tapt, man pløyde seg fram gjennom hus og hjem og brant en hel bondegård ned til grunnen. Dette ville skjedd uansett om vi bor i egen kommune

eller i en bydel, jeg prøver bare konstatere at det finnes krefter vi ikke kan gjøre noe med, og at det bør få oss til å verne om, og protestere mot forordninger og over-grep som rammer oss i sjela. Og da forstår sikkert alle her at jeg tenker på postsjefen som har makt og myndighet til å slette Skoger-navnet ut av postnummerkatalogen, og gjøre Skoger til et ikke-sted. Katalogen inneholder omkring 5000 stedsnavn i Norge, og er landets mest utbredte oppslagsverk. Alle identifiserer seg med stedsnavnet der de bor, er stolte av og glade for å kunne navngi den korrekte adresse. Et godt eksempel på rotfeste er skiskytterkongen Ole-Einar Bjørndalens svar til journalistene i Japan i vinter. De ville vite hvor han kom fra i alt oppstyret rundt gullgutten. Blid og fornøyd svarte han at han kom fra Simostranda. Det landet hadde ingen hørt om. Episoden sier noe om at det noen ganger føles bedre å være fra Simostranda enn fra Norge. Det har noe med de nære ting å gjøre, hjemmekjærhet og røtter.

Skoger har historie tilbake til steinalder'n, og mange kan spore sine aner tilbake til 1600-tallet. Jarlsberg amts grevskap strakk seg innover vårt område og preget utviklingen. Det er ikke bare gamlekirken som gjør Skoger historisk verneverdig. Funnene fra fortiden er mangfoldige, helleristninger, bygdeborg og gruver forteller sitt, og det er soger og sagn om kong Andor på Andorsrud, og Gravdalkongens sølvgruver. Hesten hans - Sølvfaks, hadde sølvsko på når kongen fra Gravdal red hit til gamlekirken til messe.

Sølvfakskleiva lever i beste velgående, det var der Sølvfaks mistet en sko som aldri ble funnet igjen. Det er denne bygda en helt vanlig postsjef har strøket og gitt et nummer under Drammen postdistrikt. Men vi har mange merkesmenn i Skoger. 17 lag og foreninger mobiliserte til kamp mot postsjefen - og tapte. Men vi greide å sende ut signalet om at bygda har rikelig med Tord Folesonsønner som vil verne om arven. Vår lokale navneforsker Tor Adler Knudsen skrev en artikkel i Drammen kommunes bedriftsavis. Han tar leseren med på en runde i byen og skriver om stedsnavn og hvor viktig det er å ta vare på dem. «Det ligger alltid en historie bak stedsnavnene », sier Adler

Gammelt foto av Skoger Kirke, stallene og Ingvaldsåsen skole (Sanitetshuset)

Knudsen. Tittelen på artikkelen har han hentet fra et gammelt romersk ordspråk, og lyder slik: Et godt navn er det beste arvegods.

Jeg undres på om det er flere instanser som ønsker å fjerne Skoger fra kartet! På delet mellom Konnerud og Skoger, og på Steinhøgda har det kommet veiskilt som forteller at nå kjører de inn i Vestbygda. Den som ikke er lokalkjent vil få problemer, og vi som bor her har aldri fått melding om at det offisielle navnet er Vestbygda. Det er viktig at veiskilt er korrekte, det virker som om Skoger-navnet bevisst skal usynliggjøres, og vi forstår ikke hvorfor.

Det hadde vært hyggelig om Skoger-navnet var skiltet på alle de fire innfartsveier som fører til Skoger. På E-18 kjører faren folk i et ingenmannsland mellom Drammen og Sande etter at Skoger stasjon ble nedlagt. Og den nye traséen har ikke hatt behov for å markere sin ferd gjennom bygda som har en lang historie bak seg, og som i dag kjemper for bevaring av både navnet og jorda. På noen år har omkring 1000 mål ut- og innmark blitt brukt til andre formål enn landbruk. Det gjør at Skoger står svakere nå som et verneverdig jordbruksområde. Utviklingen må gå sin gang, og det behøver slett ikke alltid være til skade hvis nye impuls-

er kommer inn med geskjefter som gjør bygda kjent og skaper liv i hverdagen. Jeg vet ikke hvor mye det betyr at vi har fått et hestesportsenter, hva det heter, eller om det er en reklame for vårt område. Derimot vet jeg at golfsporten er i sterk vekst. Den ser ut til å være en motvekt til friidrett og styrkeprøver i andre sportsgrener, der muskler og svette er avgjørende for resultatet. En slags kosesport for familier som liker å være ute i friluft.

Det er et rikt foreningsliv i Skoger. Alle identifiserer seg med Skoger-navnet og vil fortsette med det. Skoger idrettslag, Skoger pensjonistforening etc. vil være interne begreper i lokalsamfunnet også i framtida. Når nye geskjefter etableres, og **når** fram til store grupper utenfor vårt område, er det viktig å markere stedsnavnet. I telefonkatalogen fant jeg ut at den flotte golfbanen het Drammen golfbane. Med beliggenhet midt i bygda hørtes det usannsynlig ut, derfor undersøkte jeg saken, og fikk vite at det hadde vært diskusjon om navnet, og at eierne nylig har fått endret på dette. Det offisielle navnet er nå Skoger golfbane. Det betyr bl.a. at golfspillere helt fra Osloområdet oppdager at Drammen har en bydel som fullstendig tar knekken på det triste munnhellet at det er bed-

re med en dram i timen enn en time i Drammen. Strømninger i tiden kan ofte skape liv i småsteder, og trenger ikke nødvendigvis være med på å slå vrak på gamle verdier som navn og identitet. Så takk for navnskiftet, og lykke til. Jeg vil gjerne nevne banken vår også, som vi hadde med på flyttelasset inn i Drammen kommune. Historien om Skoger Sparebank er lang. I korthet er å si at bøndene i Skoger skillinget sammen en liten startkapital og drev bankvirksomhet uten lokaler noen år, før bygget ble reist på Strømsø, der Globusgården ligger nå. Bedriften vokste seg ut av lokalene, og et nytt praktbygg ble reist. Hele tiden hadde Skoger Sparebank-skiltet stått der. I over 100 år var banken noe mere enn en forretningsforbindelse for skogerbøringerne. For bare noen år siden ble skiltet endret. Skoger Sparebank sto plutselig som en parentes under et dominerende: **Drammensbanken**. Nå var det viktig at Skoger-navnet kom i bakleksa. Men vi hang jo med, og takk for det!

For nå er det helt borte, Skoger Sparebank eksisterer ikke som begrep lenger. Arvegodset fra forrige århundre er slukt av markedet. Men la oss huske Skoger Sparebank som i over hundre år støttet opp om bygda vår, ikke minst med gaver til gode formål.

Med dette er Skoger ute av byen og det er fare for at Konnerud og Skoger blir sett på som ett og samme sted. Med felles servicesenter for eldre og felles presteskap kan det bli vanskelig å sette grenser i bydelen. Den store forskjellen ligger i at Skoger har jordbruksområde å forsvare, mens Konnerud var utpekt til utbygging. Et lite eksempel på hvor lett det er å unnlate navnet Skoger, er en artikkel som sto i Drammens Tidende 17 juni i år, skrevet av Ingunn Røren, som jeg ikke vet hvem er. Hun skriver om de tre Konnerudskolene: Hallermoen, Vestbygda og Konnerud barneskoler. Skolekretsen vår strekker seg da virkelig nesten til Skoger kirke mot syd, og vestover har den hevd langt inn i Aaserudkrokens utkant. Et boligfelt like over grensa til Konnerud sørger for mangfoldet på Vestbygda skole, men er **det** noen grunn til å okkupere stedet strukturert og flytte det over til en annen sone i bydelen? Vil vi bevare Skogernavnet må vi i det minste bru-

ke det sjøl. Og «Vestbygda Vel» kunne gjerne hete «Vestre Skoger Vel». Det var gledelig å oppdage at bygda i øst presenterte seg som «Østre Skoger Velforening» i avisen nylig. Der trenger de virkelig en velforening som markerer navnet.

Tor Arne Gjerrud takker for støtten til arbeidet med å gjøre det triveligere i nærmiljøet. Med søppelfyllingen som dominans, og invasjon av rotter, måker og kråker kan trivselen bli satt på prøve.

Jeg skulle gjerne sagt mere om den østre delen av bygda vår, men må prøve å begrense dette kåseriet. Etter ombyggingen av E-18 og NSB føles det som om en hel Berlinmur skiller øst og vest. Fra mitt ståsted er det sammenblandingen med Konnerud som kan ende opp med at vestre Skoger blir radert ut av kartet. Det er ikke noe galt med Konnerud, tvert imot. Etter vanskelige tider da gruvedriften ble nedlagt, har bydelen vokst seg til velstand. Byggefeltene ligger på rekke og rad, pleiehjem, eldreboliger, døvesenter og barnehager skaper arbeidsplasser og trivsel. Det store kjøpesenteret har vært til stor nytte også for oss i Skoger som mistet syv nærbutikker over kort tid. Jeg vil gjerne nevne den store dugnadsånden på Konnerud. De gamle gruvene har gjenoppstått takket være tusener av timers dugnadsarbeid. Her er det gjort en gedigen innsats for bevaring av gammel kultur. Et nytt kirkebygg er også reist. Tomta ble valgt med omhu, usjenert og samtidig sentralt.

Nå kjemper Konnerudfolk for rommet rundt kirken. En hel liten landsby er planlagt i området, noe folket mener bryter med respekten for kirkefreden.

Det er et sunnhetstegn at folk engasjerer seg i nærmiljøet, og vi her i Skoger har også alltid hatt noen ildsjeler som var villige til å ta i et tak til fordel for fellesskapet. Men det er så mangt vi ikke kan gjøre noe med, og da tenker jeg bl.a. på Skoger kirke. Den ble innviet i 1885, og tomta ble valgt med omhu også den gang. Høyt og fritt, midt i bygda, og godt synlig, har den stått der i 113 år. En og annen hesteskyss og fotgjenger passerte kirken i ny og ne på den tiden. Ingen kunne drømt om at utviklingen i trafikken skulle bli så voldsom at kirken ble

klemte inne av et veinett som går i alle kompassets retninger. Trafikken fra syv veier berører området ved kirken. I tillegg kommer parkeringsplassen som er i bruk når noe er på gang i de tre forsamlingshus nær stedet. Ellers ligger denne løkka øde og tom som en ørken. Det kunne sikkert være mulig å gi kirken et anstrøk av friområde her uten at det gikk ut over bilparkeringen. Med kirken, Sanitetshuset og Skogvang knyttet til stedet har området blitt bygdas sentrum og ansikt utad. Bortsett fra minnesteinen over de falne fra siste verdenskrig, finnes det ingen ting her som markerer respekt og pietetsfølelse for det inneklemte kirkehuset. Tvert imot, jeg fikk en nedtur da jeg oppdaget at et kildesorteringsanlegg var bygd opp på den flotte utsiktstomta, og lå der som et fremmedelement i terrenget. Sjøppel-sortering var det siste jeg trodde skulle skje utenfor kirkeveggen. Tenk om vi kunne greie å skape en motvekt, og bygge et blikkfang som tok brodden av forsøplingsverket!

Vi kunne bygge en fonténe mellom kirken og Sanitetshuset. Vi kunne gå på leit etter naturstein i alle fasonger og farger, mosegrodde, sølvglinsende, mørke og lyse. Vi kunne legge stein på stein til det ble en liten **varde** som varslet at skogerbøringene vil verne om bygda. Levende vann skulle risle nedover «kunstverket» og ende opp i en brønn som symboliserte kilden som aldri blir tom. Vi bør være villige til å gjøre noe sjøl til Skogers forskjønnelse og gavn hvis vi skal fortjene å bli respektert og hørt - Vi skal ikke bare prøve og verne om bygda, men sørge for utvikling og trivsel til beste for fellesskapet. Og faktisk har vi hatt og har ildsjeler som bruker tid og krefter på nær-miljø og kultur. Jeg vil gjerne nevne Sanitetshuset og Ebba Hagen. Hun fikk hele bygda med på reising av huset som er uvurdelig som møtested ved forskjellige anledninger. Og nylig har Vestbygda Vel overtatt «Alles Vel» som skal bli grendehus med aktiviteter og rørsle i kretsen. I den anledning fikk hver husstand innen vellet seg tilsendt et gavebrev hvor vi kunne gi et beløp. Vi kan gjerne kalle det dugnad der alle er med, men **jobben** er det enkeltmennesket som gjør, uten vederlag.- Og jeg slipper ikke helt tanken på en naturstein-fonténe eller **varde**

om du vil, ved kirken. Noe som tar oppmerksomheten bort fra søppelfyllingsanlegget og gir kirken en flik i rommet.

Når 90-åringer griper ordet og ytrer seg om bygdeutvikling og bevaring inn i framtida, er faren stor for at man oppfattes som en brems mot nytenking. Jeg får trøste meg med et sitat fra det gamle håvamål: «Mangt eit vettugt ord kjem frå skrukkut skind -»

Og med det sier Lillemor Borge:
Takk for oppmerksomheten!

Kommentar til Lillemor Borge

I sitt skrevne kåseri, berører Lillemor flere tilfeller hvor Skogernavnet er borte - ganske enkelt utradert.

Forordninger og overgrep som rammer oss i sjela, skriver hun. Javisst, - det virker helt ufattelig og sårende.

På oss skogerbøringer oppfattes denne utvikling som lite gjennomtenkt. Som største sogn i tidligere Skoger kommune kan det bare ikke gjøres slik - dette må vi protestere mot.

Etter at Skoger stasjon med de øvrige bygninger ble borte, faller det naturlig å sentrere Skoger-navnet til Skoger Kirke. Her krysser hele 5 veier stedet, og foruten kirken med kirkegård er her både Sanitetshus og Skogvangforsamlingslokale og Idrettsplass.

På vegne av Skoger Historielag er det tatt kontakt med Buskerud Vegkontor for å få rettet opp dette med henvisningsskilt til **Skoger**. De har sagt seg villige til et samarbeide, og ber om et skriv om hva vi påtaler, og dette skal de få. Vi presiserer at Skoger Historielag omfatter hele tidligere Skoger kommune, og føler oss forpliktet til å ta opp denne saken.

Hans Halden

Ansten brøyter Fagerheimsletta

Et langt liv bak et bilratt **Intervju med Ansten Johansen**

Gjennomsnittsalderen stiger for hver generasjon og det er mange spreke 80-åringer i bygda som har syn og hørsel i brukbar orden så de fortsatt kan kjøre bil og beholde førerkortet. Men blant bygdas 90-åringer er det vel bare Ansten Johansen som fortsatt kan observeres i Drammen sentrum bak rattet i sin 94-modell Peugeot.

Ansten Johansen er født i Mehlen i 1906, men det ble til Gundesøhagen han kom som 13-åring da hans foreldre kjøpte gården Stillerud, en eiendom på ca. 40 da. Sertifikat fikk han i 1926 og det er fortsatt gyldig etter 73 år. Øvelseskjøring fikk han som hjelpemann på melkebil til Carl Steen som leverte melk fra Skoger Meieri til alle utsalgssteder rundt på Strømsø.

Det ble lastebiltransport som ble Anstens yrke gjennom et langt liv. Hans første bil var en gammel lastebil der både gir og håndbrems var plassert på utsiden av døra. I årene før 2. verdenskrig startet i 1940 var kjøreoppdragene av mer tilfeldig karakter, tømmertransport til Grimsrudsaga og fra Vestskogen til Hellefoss samt litt for Skoger Kommune. Årlige tyttebærturer og fjelltureturer var populære. Spesiallaget hus på lasteplanet med løse trekrakker og adkomst opp på løs stige gjennom sidemontert dør var tilbudet til 30-åras turister.

En av de større jobbene som Ansten tok på seg sammen med 2 brødre var i 1938 med transport av 1700 kubikkmeter tømmer fra Løvenskjoldsskoger ved Holleia til Tyrstrand stasjon der tømmeret ble fraktet videre på jernbane-

vogner til Follum Fabrikker. Det ble plundrete på ettervinteren da biltransporten gikk over to vann og isen begynte å bli dårlig. Tømmerleder på slep etter hver bil lagde staup tømmerveien og de fikk laget en maskin på Follum som de brukte til å kutte av toppene på staupa. Tømmerbilene ble forøvrig filmet og gikk som forfilm på Hønefoss Kino. Fra et avisutklipp i Fremtiden har forfatteren Elling M. Solheim beskrevet tømmertransporten fra Holleia og 3 av hans 6 versedikt lyder slik:

Motordur innover skogen, skraping i gear og bremses. Se opp! Der kommer en Ford, en Dodge, en Fargo, en International. Frontploger skavler snøen, skogsveien blir til ei gate. Grovdimensjonerte ballongdekk med kjettinger huker seg fast.

Innover frosne myrer, oppetter åser og kleiver, bil etter bil i vintersolglans, det blinker i lakk og stål. Motorene brummer og maler, larmen går åsimellom. Blåsvart henover snøstakt li duver ei sky av ekshaust.

Helt inn tel Skau går turen, der ligger lasteplassen. Bil etter bil svinger opp og får ruvende tømmerlass. Bensinpumpa mater motoren som gnistrer av hestekrefter. Utover åsen i lykteskjær kjempelass drønner avsted.

Under 5 krigsår drev Ansten som bonde på Stillerud som han hadde overtatt etter sine foreldre. Som en liten bi-jobb drev han med veiskraping med veihøvel hvor denaturet sprit var drivstoff. I 1947 ble han ansatt som fast sjåfør i Skoger kommune og det ble slutt med de mer tilfeldige kjøreoppdrag. Lastebilen, en Oldsmobil, var forøvrig beslaglagt av okkupasjonsmyndighetene. Alle stabbesteinene, som den eldre generasjon husker stod langs bygdeveiene, var en av Anstens oppgaver å fjerne i de første etterkrigsår. De ble blant annet benyttet i forbindelse med omlegging og oppfylling av veien i Steinsdalen. Snøbrøyting i både Skoger og på Konnerud var en slitsom jobb. Gundesølina var spesiell med føykefaner så svære at

Ansten Johansen hjemme i sin stue

Foto: Odd Steen

mannskap måtte benyttes for å måke snøen opp i 2 «etasjer». Med veien som sin arbeidsplass har Ansten i alle år kjørt skadefritt. Under snøbrøyting på Konnerud kunne det ha gått galt engang. Han fikk ikke stoppet for ei dame som gikk på høyre side i en nedoverbakke i en høyresving. Resultatet ble at hun ble «hivd» over brøytekanten. Sjåfør og fotgjenger slapp med skrekken da brøyte-skjæret fikk tak under føtterne på dama.

For sitt pliktoppfyllende arbeid som sjåfør i Skoger Kommune ble Ansten i 1959 tildelt Norges Automobilforbunds hedersmerke.

I 1975 ble Ansten pensjonist og sammen med sin datter Sonja bor han i sin enebolig som han i 1960 bygde på Stillerud. Deres velstelte eiendom vitner fortsatt om orden og arbeidsglede.

Odd Steen

Skoleplan anno 1892

Denne skoleplanen har vi fått låne av Oskar Dahlman her i Skoger.

Grunnskolen fikk ny læreplan i -97, som gjelder for hele landet. Det vi viser utdrag av nedenfor, er en 106 år gammel lokal plan for Skouger hovedsogn. Plan har avsnitt om skolens inndeling, om undervisningens faglige mål, om timefordeling og ikke minst om orden og tukt.

Forholdene har forandret seg betydelig på vel hundre år. F. eks. ser vi at pikene ikke har gymnastikk, og at gutter og piker ikke må sitte ved siden av hverandre. Sittestillingen ikke må være usømmelig (§ 9). Ellers leser vi at lærer

bør beflitte seg på å behandle barnene med kjærlighet og alvor (§ 24). Dog var det anledning til legemlig straff med ris eller myk kjepp. Piker over 10 år unntas fra slik straff.

Forskjellen på dengang og nå, er stor. Skolen og den nye læreplanen er adskillig mer barnevennlig og mindre autoritær, og det er vi glade for.

Skoleplaner kan også sees som speil av det samfunnet den var og er en del av. Selv om sidene under kan være tungleste, så les og få et gløtt inn i samfunnsforholdene for hundre år siden.

Bjørn Eriksen

Skoleplan

for

Skouger hovedsogns folkeskoler,

vedtaget af

Skouger skolestyre.

DRAMMEN.

Harald Lyche & Co.s bogtrykkeri.

1892.

Skoleplan

for folkeskolerne i Skouger skolekommune.

Iste afsnit.

Skolens inndeling.

Sognet deles i følgende 3 skolekredse: Flaaten, Ekhaugen og Nøsted.

Samtlige kredsskolars øverste afdelinger deles hver i 2 klasser, og i hver af disse undervises 18 $\frac{1}{3}$ uge aarlig og 36 timer ugentlig. Heraf falder i 20 uger i sommertiden 1 time ugentlig paa gymnastik for gutterne, i hvilke timer pigerne er fri, hvorimod pigerne af de øverste afdelingers begge klasser sammen desuden undervises i 24 uger aarlig, saavidt muligt i sommertiden, 2 timer ugentlig i haandarbeide.

Flaatens og Ekhaugens kredsskolars nederste afdelinger deles i tilsammen 5 klasser, nemlig: 2 (opadstigende) paa Jordbræk skolested, 1 paa Ingvaldsaaens skolested og 2 (opadstigende) paa Ekhaugens skolested. Den nederste af klasserne paa Jordbræks og Ekhaugens skolested er paralel med klassen paa Ingvaldsaaens skolested, og fra disse 3 laveste klasser flyttes børnene op i de 2 øverste af nederste afdelings klasser paa Jordbræks og Ekhaugens skolesteder. Nøsted kreds's

§ 5. Lærerne har at paase, at børnene, naar de fremmeder i skolen, er rene, kjæmmede og renligt paa-klædte. Har en lærer grund til at befrygte, at et barn lider af smitsom sygdom eller andet legemligt onde, der kan befrygtes at ville udøve skadelig virkning paa de øvrige skolebørn, skal han lade det gaa hjem, med anmodning til vedkommende om at tage sig af barnets tilstand. Er der smitsom sygdom i barnets hjem, skal han, forsaavidt han efter sygdommens beskaffenhed maatte anse det fornødent, ligeledes lade barnet gaa hjem. I begge tilfælde indberetter han det snarest muligt til skolestyret.

§ 6. Skolen begynder og slutter hver dag med bøn og salmesang.

§ 7. Hver morgen, før undervisningen begynder, skal lærerne undersøge, om de skolepligtige børn er tilstede og antegner det nødvendige i vedkommende bog.

§ 8. Lærerne har fremdeles at paase, at hvert barn medbringer i skolen de paabudne skolebøger og andre undervisningsmidler. Mangler noget barn de bøger eller undervisningsmidler, hvis anskaffelse er paa-lagt børnenes forsørgere, og læreren ikke kan bevirke mangelen afhjulpen, søger han bistand hos tilsynsud-valget, og har da sammen med dettes formand bemyn-digelse til at anskaffe det fornødne for skolekassens regning, dog med refusion af de forældre, som selv har evne til at udrede dets kostende. Om saadan anskaf-felse bliver skolestyrets formand snarest muligt at un-derrette.

§ 9. Hvert barn skal have sin bestemte plads i skolen. Gutter og piger maa ikke sidde om hverandre, men ved forskellige pulte. Det maa derhos nøie paa-

sees, at de ikke sidder i en usømmelig eller for hel-breden skadelig stilling.

§ 10. Til forfriskning for børnene og til udluft-ning af skolestuen gives børnene 5 minutters fritid efter hver skoletime, undtagen efter den 3die time, da fritiden udstrækkes til 30 minutter, hvilke ikke med-regnes i skoletiden.

§ 11. Ligesom lærerne under den hele undervis-ning med uafbrudt opmærksomhed bør følge børnene, saa at disse ved sig at være under deres stadige tilsyn, saaledes maa de ogsaa holde øie med dem i fritiderne, at de opfører sig skikkelig og ikke gjør hverandre for-træd eller skade.

§ 12. Den af skolestyret bestemte timetabel skal læreren ikke uden nødvendighed fravige. I ethvert skoleværelse skal timetabellen være anbragt paa væggen.

§ 13. Lærerne skal med orden og nøiagtighed føre de af skolestyret anordnede bøger, indeholdende fortegnelse over børnene, deres bosted og fødselsdatum, optagelsestid og vedtagne vidnesbyrd, oplysninger om skolesøgningen, opgave over, hvad der i skoleaaret er gennemgaaet, og tiden, naar skolen er holdt.

Bøgerne skal altid være tilstede i skolen i under-visningstiden. De fremlægges ved den offentlige aars-prøve og forevrigt til enhver tid, skolens foresatte maatte ønske det.

§ 14. I en af de i § 13 omhandlede bøger føres en af tilsynsudvalgets formand attesteret fortegnelse over skolens indbo og læremidler. Det paahviler lærerne at paase, at begge dele er tilstede og i orden, ligesom de aarlig har at anmerke af- og tilgang deri. Mangler ved samme har de at anmelde til tilsynsudvalget.

§ 15. Lærerne skal nøie passe den bestemte skoletid og aldrig i undervisningstiden befatte sig med noget, der er skolen uvedkommende. Er lærerne ved kirkesangerforretninger eller af andre grunde nødsaget til at afknappe noget i skoletiden, skal bemærkning derom indføres i vedkommende bog. Naar standsning af skolen for længere eller kortere tid af uundgaelige grunde indtræder, har læreren straks at anmelde dette og hvad der bevirker samme for tilsynsudvalgets og skolestyrets formænd.

§ 16. Lærerne har at fatte bestemmelse om ele-vers opflyttelse i højere klasse. Deres bestemmelse kan paaankes til skolestyret.

§ 17. Det paaligger lærerne efter skolestyrets nærmere bestemmelse at overtage den i L.s § 8 om-handlede frivillige undervisning, ligesom de har at bistaa ved de i lovens § 57 omhandlede prøver for børn, som undervises udenfor folkeskolen. Lærerne er derhos pligtige til efter skolestyrets bestemmelse at sammen-træde med dette to gange aarlig til forhandling om skolens virksomhed, tilstand og midler til at fremme dens formaal. (L.s § 37).

§ 18. Intet barn maa være fraværende fra skolen medmindre det er hindret ved sygdom eller andet for-fald, som kjendes gyldig af læreren, eller dertil har faaet tilladelse af denne, eller, hvor det gjælder læn-gere tid, af læreren med tilsynsudvalgets samtykke. Vedvarende skoleforsømmelser uden gyldig grund bør læreren snarest muligt melde for tilsynsudvalget og skolestyret, og skal saavel tilsynsudvalget som læreren i betimelig tid paa en kjærlig maade advare vedkom-mende børns forældre eller foresatte. Ved udgangen

af hvert halvår indsender lærerne fortegnelse over for-sømmelserne til skolestyret, i hvilken fortegnelse det anmerkes, til hvem, naar og af hvem advarsel mod skoleforsømmelser er givet, samt med hvad nytte. Har læreren grund til at antage, at vedkommende for-sørgeres trang eller mislige forhold hindrer et barn fra at søge skolen, har han straks gennem tilsynsud-valget at meddele skolestyrets formand fornøden un-derretning. (L.s § 17).

§ 19. Finder lærerne, at et barn formedelst aan-delig eller legemlig mangel ikke kan følge med i un-dervisningen og af denne grund ikke længere bør gives adgang til skolen, har han efter samraad med tilsyn-udvalget derom at henvende sig med forestilling til skolestyret. (L.s § 10). Paa samme maade forholder han sig, naar han finder, at et barn paa grund af tungt nemme eller svag helbred eller andre særlige omstæn-digheder bør fritages for undervisning i enkelte fag. (L.s § 6, sidste led).

§ 20. Flytter et barn over i en anden skolekreds, har vedkommende lærer at melde flytningen for læreren i sidstnævnte kreds. Flytter det over i en anden skole-kommune, meldes dette til skolestyrets formand. (L.s § 18).

§ 21. Saa ofte leilighed dertil gives, ved besøg og samtale med skolekredsens indvaanere, bør lærerne søge at vække og vedligeholde deres interesse for skolens gjerning. Han bør stedse vise den tilbørlige agtelse og lydighed mod sine foresatte, vogte sig for at give forargelse enten ved tale eller gjerning og i det hele stræbe at foregaa gamle og unge med et godt eksempel.

§ 22. Lærerne bør befytte sig paa at behandle

børnene med kjærlighet og alvor, omhyggelig vaage over, at de viser flid og orden og sanddruhet, lydighet og sædelig opførsel, og i det hele være sig magtpaaliggende at vinde deres kjærlighet, agtelse og tillid. Børn, som udviser et dadelværdigt forhold, har han at advare og formane. Frngter ikke dette og legemlig tugtelse i enkelt tilfælde ansees fornøden, maa saadan tildeles paa en maade, som ikke er anstødelig for sædeligheten eller skadelig for barnets helbred. Læreren bør altid vaage over sig selv, at han altid forholder sig med upartiskhet, og, naar han straffer, viser sindighet og aldrig bruger usømmelige udtryk. Legemlig straf maa kun anvendes efter samraad med og i overvær af et af tilsynsudvalgets medlemmer eller en medlærer. Den maa kun tildeles med ris eller en myg kjæp (ikke med slag i hovedet) og maa aldrig anvendes paa piger over 10 aar. Naar den er anvendt, anmerkes det i vedkommende bog. Forseelser af betænkeligt slags anmeldes straks for skolestyret. Lærerne bør derhos stadig have sin opmerksomhet ogsaa hevenet paa børnenes forhold udenfor skolen. Giver et barns opførsel enten i eller udenfor skolen grund til at frygte for, at de øvrige børn udsættes for skadelig paavirkning, bør læreren efter samraad med tilsynsudvalget indgaa til skolestyret med forestilling om barnets udelukkelse fra skolen.

§ 23. Dersom læreren anser sig fornærmet, hindret eller forulempet i sit kalds pligter af børnenes foreldre, foresatte eller nogen anden, maa han ikke tage sig selv tilrette, men forsaavidt sagen ikke kan afhjælpes ved tilsynsudvalgets bistand, fremføre sin anke for skolestyret.

6te afsnit.

Tilsynsudvalget.

§ 1. For hver skolekreds skal der være et tilsynsudvalg bestaaende af:

- a) Et af skolestyrets valgte medlemmer som formand.
- b) Tre medlemmer valgte i kredsmøde for et aar. (L.s § 53).

§ 2. Udvalget har at føre stadigt tilsyn med skolen, at virke for god skolesøgning, og i det hele søge at vække sands og interesse for skolens gjerning inden kredsen (L.s § 53).

§ 3. Det har fremdeles at føre tilsyn med de skolen tilhørende eiendomme, for skolekassens regning at besørge udført mindre reparationer af de skolen tilhørende huse og af skolens indbo, samt at bevirke mangler ved indbo og læremidler afhjulpne (ordensreglernes § 14).

§ 4. Det har i forening med lærerne inden hvert skoleaars begyndelse at forberede forslag om, paa hvilke tider af aaret skolen skal holdes. (O.s § 1). Det har derhos i fornødent fald at medvirke til, et bestemmelse om renhold og opvarmning af skoleværelserne bliver overholdt. (O.s § 3).

§ 5. Det har at bistaa læreren med at optage den i lovens § 56 paabudte fortegnelse over alle børn i alderen fra 7 til 15 aar og med at tilveiebringe oplysninger om, hvilke børn, der modtager undervisning udenfor folkeskolen, samt beskaffenheden af denne undervisning. (O.s § 2).

§ 6. Naar et barn uden tilladelse udebliver fra skolen, har udvalget at bistaa læreren med at under-

Julen

Vi vet lite om den hedenske julen i vårt kultur-område. Noen kilder viser at våre forfedre feiret jul, eller midtvintersblot, lenge før den kristne jul ble innført i Norden.

I Torbjørn Hornkloves «Haraldskvede» fra ca. år 900 finner vi ordet *jól*. Det heter i en av strofene «*Uti vil jól drekka*». *Jól* var et flertallsord for fester og festtid. Snorre Sturlason forteller om hvor, når og hvorledes man feiret midtvintersblotet.

Tidspunktet for feiringen er vanskelig å oppgi nøyaktig, da man manglet de astronomiske kunnskaper for å angi dette. Folk visste imidlertid at midtvinter inntraff da dagene ble kortere og nettene lengre (ved juletider). Da det dystre vintermørket senket seg over landet og det var mindre arbeidssomme tider, mente det folk til ofring, fest og samling rundt lyskildene.

Mye tyder på at den første delen av feiringen

var knyttet til hjemmet og gårdens husstand. Folk strømmet senere i julen til det offentlige midtvintersblotet i hoven (tempelhusene), der det var ofring til gudene, etterfulgt av en stor sammenskuddsfest hvor det ble spist og drukket godt. Det ser ut som om sermoniell drikking av øl har vært en fast skikk. De første skålene var viet Odin, Frøya, Njård og Tor, og man skålte for godt år og fred. Drikken og rusen til festen skapte en spesiell kontakt med de religiøse makter.

De eldste kristne feiret først Jesus dåp og fødsel på Epifaniadagen den 6. januar. Det var en lysfest, for Jesus var «verdens lys». Rundt år 336 ble minnedagen for Jesus fødsel lagt til den 25. desember, som var solsnu etter den julianske kalender. Samtidig var det denne dagen romerne feiret solgudens fødsel.

Da kristendommen vant fram, ble festen laget til ære for ham hvis far skapte solen, Jesus.

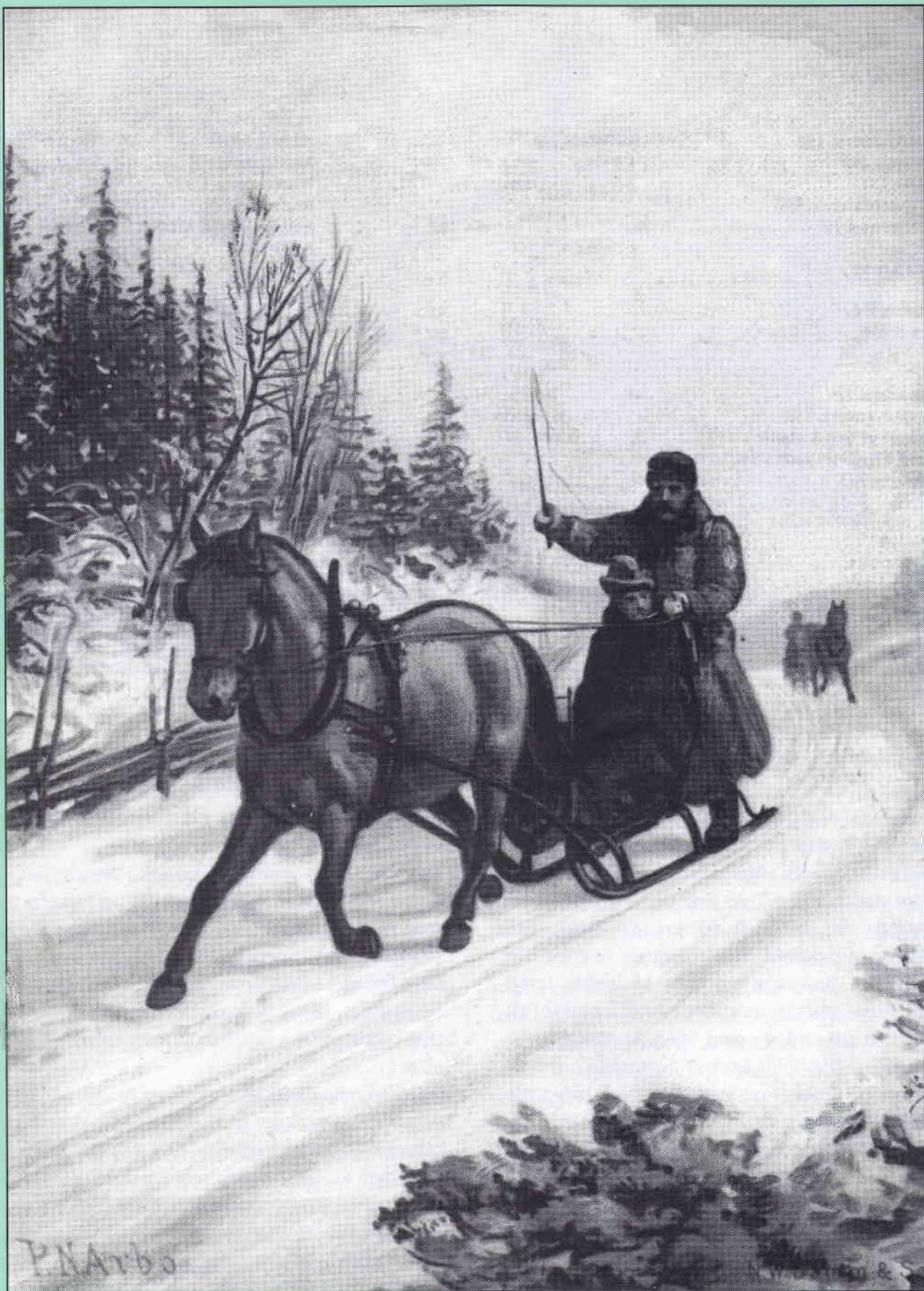
Grunnen til at feiringen ble lagt til denne datoen, skyldtes at også de kristne pleide å være til stede ved den hedenske solsnufesten, og dette var lite ønskelig for kirken. Håkon den Gode bestemte at folk skulle feire jul på samme tid som de kristne. Vi vet lite om hvordan overgangen fra hedensk til kristen skikk var. Kirken viste imidlertid toleranse overfor vår nordiske, hedenske jul som vi hadde feiret gjennom generasjoner. Det tok tid å innføre alt det nye kirken kom med, men de mange messene som ble holdt år etter år fortalte om frelsen, og troen vant fram. Første juledag ble holdt tre messer: *nóttmessa*, *midmessa* og *dagmessa*. Ved messer og kirkelige sammenkomster ble man oppfordret til å drikke Jesu Kristi, Jomfru Marias og andre helgeners skål. Man skålte også fremdeles for godt år og fred. Nyttår ble i middelalderen regnet fra Kristi fødselsfest den 25. desember. Romerne feiret derimot sitt nyttår den 1. januar, da de med fest og stas innsatte nye embetsmenn for kommen

de år. Kirken ønsket å motarbeide dette, og alt på Karl den Stores tid regnet de nyttår fra 1. januar. Nyttårsfesten ble på denne måten en del av julefeiringen.

Julen ble etter hvert som kristendommen fikk bedre feste i Norden en stor kirkelig folkefest med klare retningslinjer.

I en periode var det forbud mot å gifte seg tre uker før og 13 dager etter jul. De som var rettslig forfulgt, fikk gå i fred i denne tiden. Kirken støttet dette ved å nekte å ta i mot edsavleggelse.

Julefeiringen har ikke endret seg meget underveis, med unntak av en del ytre forhold under reformasjonen og i siste halvdel av 1800-tallet. Lengden av julehøytideligheten kunne imidlertid variere. Bondesamfunnets endrede karakter og industrialiseringen gjorde siden at julen fikk et annet ytre preg, men til tross for nye impulser og en helt annen livsførsel har våre forfedre vernet godt om vår kristne kulturtradisjon.

Illustrasjonene i denne artikkelen er hentet fra Den Store Juleboken,
Gyldendal Norsk Forlag 1981